

Культурний феномен – «Мельпомена Таврії»

Вікторія Котенок

Карнавальна хода XXIII Міжнародного театрального фестивалю «Мельпомена Таврії». Херсон.

Завдяки Міжнародному театральному фестивалю «Мельпомена Таврії» Херсон щороку стає театральним епіцентром країни. Адже сьогодні це єдиний театральний форум з багаторічною історією, що відбувається регулярно з досить масштабним розмахом і відмінною організацією, маючи на меті популяризувати театр і розвивати туризм південного регіону. На кілька днів він згуртовує чимало митців з України та з-за кордону для показу вистав, творчого спілкування й обміну досвідом. За підрахунками організаторів, за 23 роки фестивалю відвідало 228 театральних колективів з 98 міст 20 країн світу, які показали близько 488 вистав!

Важливу функцію «Мельпомена» виконує для інтеграції мешканців Херсону та області, які мають можливість переглядати яскраві мистецькі події і бути їхніми учасниками. Зокрема, важлива подія, що вже стала традицією, – відкриття фестивалю: на центральну площу міста виходять усі творчі заклади і мистецькі колективи (університети, училища, ансамблі, студії, гуртки тощо), які карнавальною ходою рушають до головної сцени (цього року була на набережній). Частина з них задіяна у гала-концерті, приуроченому відкриттю. Для учасників це справжнє свято, адже у них є можливість показати місту (а також, завдяки ЗМІ, всій країні та за її межами) успіхи колективу.

Окрім того, у програмі завжди є вистави херсонських театрів і творчі зустрічі з місцевими поетами, письменниками, музикантами. «Мельпомена» включає до афіші також виступи Інклюзивного театру «Звичайна роль – особливий актор», що працює у бібліотеці ім. Олеса Гончара. До його складу входять діти-аутисти, діти з синдромом Дауна, діти з вадами слуху і з затримкою психічного розвитку. Цьогорічна вистава «Півень Хвалько» за мотивами твору «Задерикуватий півень» Богдана Мельничука отримала нагороду «за просування цінності інклюзії в українському суспільстві та терапевтичну силу мистецтва».

Кількість заходів «Мельпомени» збільшується, вони різноманітні за жанрами, тож деякі події відбуваються паралельно. На різних локаціях показують вистави, фільми, проходять виставки, презентації книг і читки творів, лекції, майстер-класи та зустрічі з провідними майстрами –

режисерами і акторами, музикантами і композиторами, драматургами і письменниками. Нині було показано 40 вистав (37 театрів), літературна сцена – налічувала 40 зустрічей і презентацій, освітня – 7 майстер-класів і лекцій. Традиційно фестиваль відкриває нові імена та надає можливість для творчого старту початківцям. Майже завжди він включає вистави студентів, аматорських або народних колективів (цього року завітав Народний драматичний театр з Чернівців із наївною і, водночас, тужливою притчею філософсько-медитативного характеру «Про мого білого старого качура» за книгою Христі Венгріноїк з Чернівців. Це історія про зустріч та розлуку, дружбу та любов, відданість і жертвовність між друзями – дівчиною і качуром. Режисер Іван Данілін).

Ще одним відкриттям XXIII «Мельпомени» стала вистава студентів-лялькарів КНУТКТ ім. Івана Карпенка-Карого «Хто росте в парку» за однойменною книгою львівської авторки Катерини Міхаліциної. Це своєрідне науково-мистецьке дослідження, для якого творці задіюють у глядачів усі основні органи чуття (зір, нюх, слух, смак, дотик), аби допомогти відкрити досі невідоме шосте чуття (режисерка Катерина Лук'яненко). Глядачі ніби потрапляють у парк і разом з головним героєм історії – паростком – шукають свою унікальність. Постановка здійснена з урахуванням сприйняття незрячих та слабозорих глядачів, тому була відзначена в тій самій номінації, що й вистава «Півень Хвалько».

Більшість подій проходять в Херсонському театрі ім. Миколи Куліша, який щороку відкриває нові майданчики як в самій будівлі, так і за її межами. Вистави показують на великій сцені та на камерних майданчиках – у Театрі-кафе, «Під дахом» і «Під колом». Є формат «сцена на сцені» (актори і глядачі перебувають на великій сцені). А віднедавна театр працює просто неба – в «Театральному дворіку» та за містом на Базі здорового туризму «Чумацька криниця». Чимало подій і поза театром: в Академічному театрі ляльок, у музеях і бібліотеках, університетах і концертних залах, арт-майданчиках і парках – з року в рік мапа фестивалю стає ширшою. Вже чимало років з форумом співпрацюють Миколаївські театри (Національний український

Борис Орлов у мюзиклі «Шинель» за Миколою Гоголем.
Режисер Андрій Білоус. Київський національний Молодий театр.

Сцена з вистави «Хто росте в парку» за книгою Катерини Міхаліциної. Режисерка Катерина Лук'яненко. Київський національний університет ім. Івана Карпенка-Карого.

театр драми та музичної комедії й Академічний художній російський драматичний театр). Ще одним майданчиком став Палац Культури Нової Каховки, а також кафе-кіно-театр «Ампір», де показували фільми, читали п'єси. Оригінальною ідеєю президента форуму Олександра Книги стала вистава в Олешківській пустелі. Пагорби і піски були «обжиті» командою Гогольфесту, музичним гуртом «ДахаБраха» і режисером Владом Троїцьким, де відбулася спецподія – перформанс «...від 30 до 40...», приурочена до 30-річчя незалежності України. В музично-пластичному ключі, а також за допомогою світлової і комп'ютерної графіки, що проектувалася на пустелю, відтворено біблійську історію 40-річного блукання Мойсея з єврейським народом у пошуках Обітованої землі, зіставлено її з 30-річним пошуком українцями своєї ідентичності, самодостатності і свободи (відзначено «за візуальне вирішення»).

Фестиваль завжди намагався зібрати кращі прем'єри країни, аби можна було зрозуміти, в якому напрямку розвивається той чи інший культурно-мистецький заклад і театральне мистецтво загалом. Фаворитом цього року стала «Шинель» за мотивами повісті Миколи Гоголя Київського Молодого театру – її нагородили у шести номінаціях: як найкращу виставу великої сцени, за роботу режисера (Андрій Білоус), художника (Борис Орлов), композитора (Усеїн Бекіров), актора (Борис Орлов) і хореографа (Ніна Колеснікова). У виставі режисер переплів дві історії – усім відому про Акакія Акакійовича Башмачкіна і про провінційного Актора (схожого за своїм тихим і сумирним характером на гоголівського героя). Борис Орлов грає ключові ролі (Акакія, працівників департаменту, кравця, злодіїв та інших героїв), тим самим ніби репетируючи і пробуєчи себе в різнопланових образах. Все це відбувається у величезній гримерці з дзеркалами та яскравою підсвіткою, яка перетворюється то на департамент, то на нічне місто, то на домівку Акакія. Історія схожа на бродвейський мюзикл, про гру в якому, очевидно, і мріє Актор. Виконавці епізодичних і масових сцен співали,

танцювали і своєю грою допомагали втілити мрії Акакія і Актора.

Нагороди дісталися і виставі Андрія Білоуса «Зозуля» за повістю «Місяцева зозулька з ластів'ячого гнізда» Валерія Шевчука Київського українського Малого драматичного театру (найкраща вистава камерної сцени, найкращий акторський ансамбль, робота режисера, а також сценографа Олексія Гавриша). Актори Вероніка Шостак, Даниїл Мірешкін, Сергій Радченко, Лариса Шелоумова, Станіслав Весельський, Слава Красовська, Марія Чуприненко та Ірина Білоус зі звичайної побутової історії про Юлька з маленького провінційного містечка, яка розраховувалася з місцевими хлопцями за ремонтно-будівельні роботи натурою, зробили космічно-поетичну новелу про пошуки героями свого щастя, земного призначення. Зокрема, Юлька хотіла насправді народити дитину і створити сім'ю. На сцені лише дерев'яні дошки (які слугують дорогою, вікнами, дверима, столами тощо) і Чумацький шлях, який періодично запалюється на заднику маленькими вогниками. Актори з такою простотою, душевністю і щирістю розповідають цю історію, в якій дуже мало діалогів і багато авторського тексту, що публіка мимоволі відчуває себе учасником подій: настільки вони пізнавані, життєві і точно змальовані у виставі.

XXIII «Мельпомена Таврії» відзначила ще 23 вистави у 35 номінаціях. Це зумовлено тим, що у програмі багато учасників, а ще бажанням організаторів і експертів відзначити вартісні роботи. Багато подій фестивалю відбувалися паралельно, тому глядачі часто губилися і не знали, який обрати захід. Але цю проблему Олександр Книга обіцяє виправити наступного року, розширивши період проведення до двох тижнів. В цілому після торішніх карантинних і фінансових обмежень фестиваль запрацював на повну силу, провівши близько 100 подій, які відвідали близько 15 000 глядачів. Тож хочеться побажати фестивалю розвитку, вдосконалення і тримати рівень першості.

Херсон – Київ